

מקורב, מקורב מדי

יחס לאומי



"הישרדות", תוכנית הריאליטי המוזרה (כי היא מוקלטת וערוכה), ולא ספר זה, היא מודל חיקוי למיליוני צעירים ברחבי העולם כולו. העיקרון של התוכנית הוא פשוט: מי שדורס, משקר, מרמה, עושה הכול חוץ מלהרוג פיזית את האחרים, הוא הזוכה במיליון. על פי גישה זו, שהופכת לגישה השלטת במאה שלנו, איזה עניין יכול להיות בחרדתו של ציבור קטן, נידח, לרצח בני עמו ברחבי אירופה הרחוקה, ואף לניסיון של אותו ציבור, יהודי א"י בעת מלחמת העולם השנייה, לעשות משהו. הם לא יכלו לעשות כלום. זה ברור. אבל העיקרון היה אחר. ואולי בגלל זה קיימת כיום מציאות, שבה ניתן לשחק משחקי הישרדות דוחים למען כסף. והם, יהודי א"י, יכלו רק לצעוק את הצעקה הברנרית, מול מה שהלך והתברר כרצח בדם קר שתוכנן ובוצע על ידי שלטונות הרייך השלישי.

רוב הטקסטים בקובץ מאמרים זה הם מלאכת מחשבת של השפה העברית, דבר נדיר בפני עצמו, מלבד זה שהם מפליגים ונועזים, כל אחד בתחומן. לא יכולתי להניח את הספר, החל מן המאמר הפותח של דן מירון על עמדתו של אורי צבי

לעומת הדברים המובאים בספר, טיסות מטוסי חיל האוויר מעל אושוויץ וראש ממשלה המנפנף בתוכנית מחנה אושוויץ נראים נלעגים לגמרי

גרינברג, דרך המאמר של דן לאור על עגנון, המאמר הנועז של חנן חבר על אלתרמן, המאמר המצמרר של העורכת על יצחק גרינבוים (יושב ראש "ועד ההצלה המאוחד" של הסוכנות היהודית), ועד הסוף. חיכיתי בקוצר רוח לשמוע את דבריו של עוד משורר, מדינאי או חוקר על השאלה המהותית של הקיום הישראלי: הקשר לשואה. לעומת הדברים המובאים בספר זה, מעשים כגון מצעד החיים עם התיכונים החדשים המשתכרים, טיסות מטוסי חיל האוויר מעל אושוויץ וראש ממשלת ישראל המנפנף בתוכנית מחנה אושוויץ מול העצרת הכללית של האו"ם – נראים נלעגים לגמרי. אציין במיוחד את מאמרו של חנן חבר



חלוצים בקיבוץ ניר עם צילום: לע"מ

על אלתרמן והקריאה הנועזת שלו את "שירי מכות מצרים". פרופ' חבר אומר לנו כי השורות הבלתי נשכחות: "כי צדיק בדינו השלח/ אך תמיד בעוברו שותת/ הוא משאיר כטעם המלח/ את דמעת החפים מחטא", מתייחסות גם לגרמנים החפים מפשע, שייהרגו כנקמה קולוסלית בעם שהיה מסוגל לתכנן שואה, שהפכה לאחרונה לנושא של קומדיה קולנועית. מרתק מאמרם של ליאת שטייר-לבני ויעקב שביט על יונתן רטוש, הכולל ניתוח מעמיק של תנועת הכנענים שייסד רטוש, כולל נספח של הפנייה שלו אל תומכיו, שאותם הוא מזהיר מפני "המהגרים" היהודים מאירופה שיבואו להשחית את "הנוער

העברי". היהדות עלולה להרביק ב"צרעת" את הנוער העברי. רטוש קורא "נבקייע את הערפל היהודי המאפיל, ועולם העברים של ימי קדם ייתן בנו את מלוא כוחו". לעומת זאת, מאכזב המאמר הכוללני של טוביה פרילינג על דוד בן-גוריון, ראש הממשלה הראשון, שנתפס כמקור הבזז כלפי קורבנות השואה וניצוליה. ניתן היה לעמוד באופן נרחב יותר על עמדתו של בן-גוריון, ש"אטם עצמו בפני המתרחש באירופה והתנכר רגשית לגילווייה של השואה".

מלבד אלה שהוזכרו, מופיעים בספר: אניטה שפירא במאמר מרתק על ברל כצנלסון; יוסף גורני על אליעזר שטיינמן; שלום רצבי על בובר; שושנה ברי על אב"א אחימאיר; יחיעם ויץ על בגין; לואיז פיישר במאמר מצוין על משה שרת; ברוך כנרי על יצחק טבנקין; אלי שאלתיאל על משה סנה; ועוד.

פרופ' פורת היטיבה בבחירת המומחים שאצלם הזמינה מאמרים כדי כך, שנקודת הסימון המצטיירת מוזעזעת: המרחק בין ישראל כיום ובין ישראל היא, המתלבטת באשר לתגובה על השואה, הוא כמרחק שבין אותה ישראל ומחנות הריכוז הנאציים. ואנחנו כבר יודעים מה בא ממרחק. ©